БРОЈ 3. ЦЕТИЊЕ, Сриједа 8. јануара 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника" а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 8. јануара.

Растајући се са 1913. годином, опраштамо се са другом годином историјских и значајних догађаја на Балкан, по Срйство, и по сваку балканску земљу на посе. Прошла година нас је затекла са мачем у руци, у пуном напору наше снаге и у силном напону наше воље и енергије. Држећи се ријечи да је свако своје среће ковач, ми смо се држали увјерења да сваки народ има право заузети оно мјесто које му припада, и испуњени свјешћу права на самоопредијељење, мушким самопоуздањем записали смо неколико нових страна, које иду међу најславније, наше историје, ослободили робље, проширили државама границе.

Историјски догађаји у којима смо учествовали и које смо створили, још су сувише свјежи и нови и сувише близу да их можемо сагледати у свој њиховој величанственој перспективи. И ми сами касније, и они који дођу послије нас, нека процијене што је учинило наше покољење. Они ће нам признати наше напоре. Они ће можда за то бити позванији од нас, а затим, ми за то немамо времена.

Учинили смо што смо могли и за то стојимо мирни пред својим савјестима, задовољни пред прошлошћу својих јуначких предака, и спокојни пред судом будућности. До нас самих опет стоји да не допустимо да падне сјенка на сјајне стране које смо мачем исписали. До нас стоји да са истом вољом којом смо их освојили, умијемо сачувати тековине, а још више унаприједити их и учинити их нераздвојивима од себе. И ако смо оставили своје оружје, наше енергије не смију малаксати, јер су потребне да их употријебимо у другом правцу. Исто онако као што су велики наши подвизи, тако су огромни послови и задатци који су произашли из срећног постигнућа наших циљева и остварења наших жеља. Кад смо били дорасли пословима које извршавају изабране генерације у годинама које се биљеже златним словима и које се са гордошћу помињу, морамо да будемо дорасли да усавршимо оно што смо постигли и да то са печатом савршености предамо у насљедство онима који долазе иза нас да наставе наше дјело и даље оживотворење наших идеала.

Зато тражи садашњост, ради прошлости и још више ради будућности, да наше очи буду вазда отворене. Не смијемо заспати на ловорима да не дочекамо, пробудивши се, разочарања. Наше енергије не смију малаксати и наше мишице морају бити спремне вазда за напоре. Јер, на крају крајева, ми још не знамо да ли треба метнути тачку иза догађаја који су се збили. Ми ипак још не знамо да ли је довршено велико дјело; једино што знамо то је да га треба консолидовати. И учвршћујући га и вежући га уза се, вјежбајући своје снаге, увијек у послу и увијек на опрезу, не морамо се бојати изненађења. А онај ко се не боји изненађења и не даде се изненадити, не треба де се боји разочарања. Зато треба да се наш рад, награђен и крунисан тако лијепим успјесима, настави са још већом вољом и још силнијим полетом, јер рад је вазда најбоља гаранција будућности.

НОВОИЗАБРАНИ НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

На изборима од 29. децембра за Нову Народну Скупштину изабрани су ови народни посланици:

I. Капетаније:

Његушка: Јован Матановић, начелник поште и телегр. у пензији;

граховска: Саво Ковачевић, командир у пензији;

пјешивачка: Мирко Мијушковић, Министар Просвјете и Црквених Послова;

команско-загарачка: Сава Радуловић, предсједник Обл. Суда у пензији;

љуботињска: Крцун Војводин, судија Обл. Суда у пензији;

цеклинска: Мило Драгојевић, посједник;

вражегрмска: Јово Поповић, посједник;

петрушинска: Др. Никола Шкеровић, професор, врш. дуж. управ. Подгоричке Гимназије;

мартинићска: Иван Брајовић, учитељ;

пиперска: Вуле Вучинић, капетан у пензији;

љешкопољска: Крсто Поповић, свештеник;

зетска: Саво Вулетић, комесар барског друштва;

братоношка: Јакша Поповић, учитељ;

затријебачка: Мило Дожић, члан Вел. Суда;

требјешка: Мирко Мијушковић, Министар Просвјете и Црквених Послова;

луковска: Милисав Николић, бив. заст. предсједника Обл. Суда;

жупска: Родосав Бојовић, капетан у пензији;

ж. пивска: Радоје Радојичић, учитељ;

липовска: Јанко Тошковић, учитељ;

љеворечка: Војвода Гавро Вуковић, предсједник Државног Савјета у пензији;

краљска: Љубо Бакић, Министар Правде;

андријевичка: поп Рафаило Љешосавић, свештеник;

полимска: Зарија Вуковић, предсједник Обл. Суда;

величка: Радуле Стаматовић, судија Обл. Суда;

трепачко-шекуларска: Јанко Спасојевић, члан Вел. Суда;

барска: Крсто Јаблан, предсједник Обл. Суда;

улцињска: Др. Филип Добречић, секретар Министарства Иностр. Дјела;

крајинска: Дервиш Омербашић, члан Обл. Суда;

селачка: поп Лука Ивовић;

горњо-црмничка: поп Јоко Гојнић, учитељ у пензији;

доњо-црмничка: Марко Вукосављевић, секретар Мин. Просвјете;

голијска: Јово Голијанин, посједник;

горњо-кучка: Илија Прелевић, члан Обласног Суда;

пољска: Мато Грдинић, командир у пензији;

опутно-рудинска: Михаило Буквић, управитељ Гимназије у Никшићу;

бањска: Шпиро Глиговић, свештеник;

чевска: Богдан Вукотић, посједник;

језерско-шаранска: Станко Обрадовић свештеник;

дробњачка: Василије Жугић, инжињер;

рудинска: Јован М. Радојевић, барјактар;

плавна пивска: Радоје Радојичић, учитељ;

цетињска: Васо Мартиновић, управник цетињске тамнице;

сушка: Ђуро Вушинић, посјед.;

подгорička: Милисав Шаковић, бивши секретар Обласне Управе;

никшићска: Вуко Кривокапић, посједник;

доњо-морачка: Др. Секула Дрљевић, адвокат;

цуцка: Саво Кривокапић, управник царинарнице;

горњо-морачка: Сава Драговић, пред. Обласног Суда у пензији;

љешанска: Митар Вукчевић, судија Обласног Суда у пензији;

павковићска: Мато Павићевић, секретар Великога Суда;

доњо-кучка: Михаило Ивановић, бивши в. д. члана Великога Суда;

ускочка: Гаврило Церовић, члан Главне Државне Контроле;

колашинска: Владо Петровић, официр у оставци;

мркојевићска: Никола Вучинић, командир у пензији;

цеклинско-добрска: Стево Лопичић, шеф адм. одсјека Министарства Финансија;

ровачка: Никола Јовановић, учитељ;

II. Вароши:

Цетиње: Ристо Поповић, Министар Финансија;

Никшић: Мило Церовић, трговац;

Бар: Лабуд Гојнић, Министар Унутрашњих Дјела;

Подгорица: Митар Вукчевић, судија Обласног Суда у пензији;

Улцињ: Јован Ђурашковић, војнограђански чиновник;

Колашин: Симо Марић, трговац.

Аустријска војска.

Француски публицист, Андре Шерадам, који се недавно бавио у Биограду, написао је у »Пти Журналу« овај документовани чланак о наоружању Аустро Угарске. Одушевљени патриот и велики пријатељ српскога народа, Андре Шерадам у чланку указује на опасности од германског наоружавања.

Није се само њемачка војска повећала, пише г. Шерадам. У овом трепутку, ми смо свједоци великих појачања у Аустро-Угарској.

Аустро-Угарска је вјерна савезница Њемачке. Као што је сваком познато, трупе цара Фрање Јосифа имају да се боре против француских савезника Руса, па према томе и против француских непосредних интереса. Оне имају, осим тога, да задржавају балканске народе, чије су симпатије, највећим дијелом, на страни сила Тројнога Споразума. Не треба изгубити из вида одлазак њемачке мисије у Цариград и њемачку управу над Цариградом, која вриједи колико један њемачки корпус на Босфору! По плановима из Берлина, балканске словенске државе треба да буду стегнуте између турско-њемачких корпуса, аустро-угарских корпуса и Егејског и Јадранског Мора — стегнуте обручем од гвожђа и воде.

Из свих тих разлога повећање броја аустро-угарских трупа мора да Француску интересује у највећем степену. Јака Аустро-Угарска је двострука заштита за Њемачку: заштита од Русије и заштита од балканских држава.

Војним законом од октобра мјесеца 1913. године, број регуларних трупа у Аустро-Угарској повећан је на тај начин, што је двогодишња служба заведена само у начелу и што је, специјално за артиљерију и коњицу предвиђена служба од три године, као у Њемачкој, а за марину служба од четири године. Примјеном тога закона, требало је да се још у току 1912. г. добије годишњи контингенат од 181.000 људи под оружјем. Тај контингенат регуларних трупа имао је да расте сваке године, док не би године 1917. достигао цифру од 220.000.

Тако је било предвиђено 1912. године. Али сад, послије њемачке војне реформе, под утицајем њемачких савјета, војнички кругови у Аустро-Угарској сматрају да закон од 1912. године није довољан и да број трупа треба повећати годишњим приливом од 31.000 људи.

Команданти војске цара Фрање Јосифа на овај начин правдају тај свој захтјев:

Због бројне слабости наших појединих јединица — кажу они — ми смо били приморани, за вријеме ратова на Балкану, да позовемо под заставу велики број резервиста, да бисмо на тај начин појачали своје ескадроне, чете и батерије. Међутим, то позивање резервиста у масама дубоко је помутило економски живот монархије. Да бисмо избјегли понављање таквих поремећаја у државном животу, потребно је да се нашим јединицама, у нормалним приликама даде потребан број људи. А да се тај резултат постигне, неопходно је потребно да 31.000 људи сваке

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

године буде више у нашој војсци.

На основу таквих резоновања, израђени су нови војни закони који ће ускоро бити предмет живе дискусије у Бечу и Пешти.

Док се ти законски пројекти не изгласају, аустро-угарска војска се налази у једном прелазном стању. Врло важне војничке мјере већ су сад предузете. Пошто параграф 80 закона од 1912. године дозвољава војним властима да, ако нађу за потребно, задрже војнике под заставом годину дана више, аустријске војне власти су у многим пуковима у Босни и Херцеговини и Галицији повећале у четама број војника од 92 или 128 на 140.

Као што је познато, аустро-угарска активна војска састоји се из ових елемената: 1, заједничка аустро-угарска активна војска; 2, ландвер или чисто аустријска активна војска; 3, хонведи или чисто угарска активна војска. Сви ти елементи, новим законима, биће знатно појачани.

У каквим ће се размјерама појачања вршити, нека представи ова таблица.

	Заједничка војска	Ландвер	Хонведи
1914	5.600	4.580	
1915	11.300	5.785	2.500
1916	17.000	6.789	4.000
1917	17.500	6.845	5.000
1918	18.000	7.038	6.000

Када се реформа буде до краја спровела годишњи контигенат аустро-угарске војске — појачање које зе законом жели да постигне, — износиће оволико:

Заједничка војска заједно са маринном	177.500 људи
Ландвер	34.034 »
Хонведи	31.000 »
Трупе у Босни и Херцег.	7.763 »
У Тиролу и Форарлбергу	1.266 »
Годишње	241.563 људи

Према томе, примјеном закона од двије године за пјешаке, и три године за коњицу и артиљерију, цјелокупан број аустро-угарске мирнодопске војске износи, заједно са марином.

Заједничка војска	379.000 људи
Ландвер	70.000 »
Хонведи	65.000 »
Тирол и Форарлберг	2.600 »
Босна и Херцеговина	14.000 »
Свега	531.000

Томе броју треба додати 30.000 подофицира, поновно ангажованих, и 30,000 официра, и онда ће се добити број 591 000.

До сада, Аустр-Угарска је могла, у вријеме рата, мобилисати 950.000 резервиста; када нови војни закон буде уведен у живот, број резервиста ће се попети, 1920. године, на 1,770.000.

Када се све то сабере, излази да ће Аустро-Угарска 1920. године имати у вријеме рата два и по милиона војника. Елементи који састављају њену војску, биће овако подијељени:

Активна војска	600.000 људи
Резервиста	1.700.000 »
Допунска резерва	150.000 »
Свега	2.520.000 људи

Материјал којим је та велика војска наоружана, поправља се непрестано. Манлихерова пушка којом је пјешадија наоружана, одлично је оружје. Пољска артиљерија има преправљене бронзане топове, али су брдски топови и хаубице новога модела и од челика.

Број топова се непрестано повећава. Једна аустро-угарска дивизија

Имала је у	1912.	36 топова	и хаубица
Има у	1913.	56 »	» »
Имаће у	1916.	76 »	» »

Из свих тих бројева лако се да увјерити, да аустро-угарска војска представља једну јаку цјелину, о којој се необично много мора водити рачуна. Довољно је, послије ових бројева, упоредити ранија бројна стања, па правилно оцијенити напоре које чине војне власти у Аустро-Угарској. Аустро-Угарска је имала:

Прије закона од	1912.	395.000
Послије закона »	»	491.000
Послије закона од	1913. имаће	600.000

Нема сумње, војска цара Фрање Јосифа нема великих особина које имају националне војске. Разноликост у народности и супротност у интересима не допуштају тој војсци да има полета и одушевљења. Али ипак она је велика бројем. Осим тога, не може се спорити да у њој нема дисциплине, да су официри лојални и војници издржљиви.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Улога Румуније у балканским догађајима

Учешће Румуније у руско-турском рату донијело јој је ослобођење и независност. Када је 1866. године полазно да заузме празан румунски престо новоизабрани принц, пруски краљ Вилхелм је сажаљиво рекао »да жали што је један хоенцолерски принц принуђен да буде вазал полумјесецу.« На то му је између осталога рекао принц Карол »да ће уложити сву своју енергију, да би што прије створио моменат, када ће са свога народа скинути јарам турског господарства«. Тај је тренутак дошао послије 11 година — 1877. када је почео руско-турски рат.

Краљ Карол понудио је своју помоћ цару Александру, али је она настојавањем Горчакова била у прво вријеме одбијена. »Русији није потребна помоћ Румуније«, одговорио је Горчаков у својој ноти од 4. маја 1877. године У критичним моментима под Плевном и Шипком, велики кнез Никола, главнокомандујући руске војске, послао је кнезу Каролу неколико шифрованих депеша, у којима га је молио да изведе војну демонстрацију и да по могућству пређе Дунав. Румунска је војска ускоро својим јуришем на шанчеве на Гривици ријешила судбину Плевне.

Но при свем том Русија није напуштала мисао да поврати јужни дио Бесарабије коју је вољом Европе изгубила 1856. године, и своју намјеру привела је у дјело 1868. године. Када су се Румуни пожалили ни руску неблагодарност, лорд Биконсфилд их је утјешио ријечима: »да се у политици често пута највеће услуге плаћају неблагодарношћу.«

Свршетак руско-турског рата дао је ове политичке резултате: Бугарска је постала независна и са Румелијом заједно добила око 96 хиљада кв. километара; Србија која је ступила у рат послије пада Плевна, добила је око 10 хиљада; Грчкој која никако није ни учествовала у томе рату, била је дата Тесалија и дио Епира, Румунија је пак добила само око 6. хиљада кв. километара урачунавши у то и Добруџу као замјену за изгубљени дио Бесарабије. Проглас румунске независности био је 1881. године, када је и принц Карол био крунисан за румунског краља.

Таква диоба, сасвим природно, није могла да задовољи Румунију и њена завјетна мисао постаде да добије Силистрију. Ту је своју идеју остварила је послије 35. година, за вријеме балканско-турског рата. Силистрија је за Румунију била неопходна због стратегијских разлога, а нарочито зато што се тај утврђени град јавља као стратегијски кључ Добруџе. Само код Силистрије могао би се поставити мост на Дунаву, који би везивао Румунију са Бугарском, јер је сва остала обала Дунава баровита и подводна. Силистрија у бугарским рукама посијала је неповјерење између Румуније и Бугарске и принудила је Румунију да се приближи Аустро-Германији. Ни свемогући Бизмарк на Берлинском конгресу није хтио да квари жељу Русије, нарочито на разлога да би могао везати Румунију за себе у случају рата Њемачке са Русијом.

На зближење Румуније са Аустро-Угарском и Њемачком знатно су утицали и династички и лични разлози, који су везивали владалачке домове те три државе. Краљ Карол је, ма да је искрено желио да постане добар Румун, ипак остао по рођењу Њемац, њемачки принц и њемачки официр по своме инстинкту.

И, пошто је сасвим природно, све његове симпатије усљед тога су биле на страни њемачкој, а не на словенској и румунска политика је добила антиславенски правац. Мјесеца марта 1880 године принц Карол је писао Бизмарку »да је Румунија, с погледом на свој географски положај, позвана да игра важну улогу у рјешавању источног питања. И пошто се она јавља као заштитница дунавског ушћа, и велике германске ријеке, то су интереси Румуније и Њемачке солидарни. Наша је искрена жеља, да у својој спољној политици подржавамо њемачке интересе... и главни задатак мојих министара од данас на у будуће биће његовање добрих и пријатељских односа између нас и германске империје«.

Послије тога дошао је ред и на Аустро-Угарску. Исте године 8. априла, писао је граф Андрашн, са киме је кнез Бизмарк још 1879 године био већ закључио савез, принцу Каролу »да сматра да су најважнији интереси Аустро-Угарске да са Румунијом иде напоредо. По моме дубоком убјеђењу у интересу је и тих двију држава и цијеле Европе да се стави јака баријера Словенству... Не смије се допустити сједињење сјеверних и јужних Словена. То је толико исто у интересу Аустро-Угарске, која би тиме била доведена у веома опасан положај, колико и у интересу Румуније, која би у томе случају морала потпуно ишчезнути са политичке арене. Аустро-њемачки савез је наперен противу Русије и Румунија може само да пожели да постане нов члан тога савеза«.

Такво је било стање ствари када је 1883 године у тај савез ступила и Италија и ако не формално, оно бар морално. Упоредо са развијањем румунске армије тројни савез је почео силно да култивише дружбу са Румунијом, својим новим незваничним савезником, шаљући у Букурешт своје најспособније дипломате. За посланике су били назначавани један за другим: Билов, Кидерлен—Вехтер, Голуховски, Ерентал, Палавичини и Торинели. Тим начином положај Румуније је ојачао и у случају рата са Русијом она би се могла надати помоћи тројног савеза, а можда и Турске. Благодарећи својој одличној армији и дипломатском положају, Румунија је од тога времена почела да игра велику улогу на Балкану и њено учешће у рјешавању источног питања било је неизбјежно. Када је 1902. године маћедонско питање привукло на себе пажњу великих сила, Румунија је била принуђена да службено опредијели линију своје спољне политике.

У циркуларној ноти од 18. јануара 1913. године, Румунија је између осталог ставила до знања Европи »да се румунска влада до сада уздржавала од сваког мијешања које би могло да изазове нове неспоразуме у стварима Балкана, и без тога сувише компликоване, вјерујући намјери великих сила да ће одржати status-quo на Балкану. Нас особито интересује маћедонско питање, јер је судбина Маћедоније у тијесној вези са многобројним њеним насељењем које припада румунској раси... У случају ако би била покварена та равнотежа, Румунија не би могла остати равнодушна.«

Румунија је на тај начин дала на знање да је принуђена, да у случају диобе европске Турске пријави своје претензије. Исто то, само у разумљивијој форми, изјавила је с јесени 1912. године, када су узајамни односи између Турске и балканских држава били особито заоштрени. Румунија је дала на знање Бугарској да ће, у случају побједе савезника, тражити за себе територијалне компензације. Али када је бугарска влада изјавила да се само ради на добијању реформа за Маћедонију и Једрене. Румунија се успокојила. Три недјеље послије категоричког увјеравања бугарског пуномоћног министра у Букурешту да Бугарска не жели да ратује са Турском, плануо је рат изненада. Пошто су се ствари тако развијале, то одсада само по себи често пута понављано тврђење, како су савезници позивали Румунију да им се придружи, али их је она одбила.

Рат је неочекивано избио не само за Румунију, него и за цијелу Европу. И тада су савезници изјавили да не ратују за територијалну добит, него за аутономију хришћанских провинција у Европској Турској. Ослањајући се на такве савезничке

ПОДЛИСТАК

МЕЂУ РАЊЕНИЦИМА.

Montenegrina

Првих дана посљедњег српско бугарског рата није било Црногораца у X. резервној војној болници у Биограду, у коју сам упућен ради службе. Црногорци су дошли тек доцније у нашу болницу. Њихов долазак се одмах осјетио у болници али не по томе, што су сви домаћини од ревносног управитеља наше болнице г. дра Милана Јовановића-Батута и од одличних биоградских и страних госпођа и госпођица болничарка па све до оних голобрадих послужитеља сељака од 16—18 година још са већом пажњом и са удвострученом љубазношћу изишли на сусрет јуначној браћи црногорској, који су својим ранама и крвљу посвједочавали, да су права браћа Србима из Краљевине Србије и да у њима пламти исти патриотизам као и у српима кумановских и битољских јунака. Долазак црногорских соколова познао се по новом духу, који су са собом унијели у нашу болницу. Рањени јунаци из Србије су се сасвим друкчије владали у болници, него браћа им Црногорци. Србијанци су били мирни, ћутљиви, потпуно послушни. Сваку љекарску наредбу су без поговора вршили и њихове савјете су с пуно вјере примали. Ако је којем рањенику било наређено, да непомично лежи ма и 14 дана, сваки је рањеник ту наредбу савјесно и извршавао. Ако су љекари којем рањенику препоручили, да му оперативним путем отворе и нишчисте пробијену лубању или одсијеку измрскану и искидану руку или ногу, свако је од њих са пуно повјерења предавао свој живот љекарима, које је српска војна власт оцијенила и тек им онда повјерила драгоцјене животе српских косовских и сливничких осветника. Ниједан се рањеник није плетао и мијешао у ствари својих другова. Ријечју видјело се на рањеним српским војницима из Србије потпуна дисциплинованост и потпуна вјера у савјесност љекарску.

Професор Рајх, који је био примаријус X. резервне болнице, није могао довољно да се нахвали дисциплинованости српских рањеника, њихове мушке, достојанствене трпељивости и поштовања љекарске вјештине и савјесности. Он као Прус и пруски војни марински љекар је добро познавао пруске војнике и опште Прусе који су познати као најбољи поштоваоци закона и полицијских наређења и који допуштају, да им се полиција мијеша често и у најинтимније породичне ствари.

Тим мање је био задовољан и он и његов помоћник са Црногорцима. Но то незадовољство је потјецало из потпуног непознавања црногорског темперамента, културе и обичаја тог патријархалног, јуначког народа. Имао сам много муке, док сам мојим, иначе добрим Њемцима, колико толико протумачио дух црногорских војника. Они су га донекле и схватили, али га нијесу одобривали, јер се није слагао са њиховим појмовима о дисциплини.

Да видимо, зашто су моји Њемци били незадовољни са црногорским соколовима. Прије свега упада код Црногораца у очи њихов напредно живи темперамент. Србијанци су тврди на ријечи.

Црногорци су много приступачнији разговору. Говоре живо, слатко, са пјесничким полетом и топлином, која вас осваја. У сваком Црногорцу стоји скривен по један мали Љубиша или Матавуљ и расплета вам својом живом машћом и слатким ритмом својих пробраних ријечи и израза готове причице. Сваки Црногорац уз то неће никад заборавити на своје личне доживљаје, свагда ће истаћи своје лично јунаштво и вриједност, а то није никакво чудо у земљи, у којој се још прије Немање свагда његовао јуначки дух и гдје се лична вриједност цијенила више од свега на свијету.

Друго, што одмах замиче човјеку за око, то је онај велики дух солидарности који међу Црногорцима влада. Црногорац себе вазда сматра чланом заједнице свих Црногораца. Он себе потпуно везује за ту заједницу. Своје жеље, тегобе и патње сматра општим, заједничким жељама, тегобама и патњама свих Црногораца а исто тако осјећа и дијели са својом браћом све оно, што им срцу и душу подстиче или тишти. Мени је био разумљив тај велики дух солидарности међу Црногорцима, јер знам, да они и данас живе у племенима, братствима и задругама у којима је од искони владао патријархални одношај, из којега се рађа дух солидарности. Уз то Црногорци још и данас имају своју народну војску под братственим и племенским барјацима (заставама), те се тако и у војсци патријархални одношај из њихових породица потпуно очувао. О свему ономе моји Њемци нијесу имали ни ближеде слутње и зато су често долазили и у сударе са Црногорцима. Тако умјешности и такту г. професора д-ра М. Јовановића-Батута и мојем посредовању се може приписати, што су се неспоразуми брзо разбили. Ја ћу ради боље јасноће о овоме под засебним насловом мало ниже говорити а овдје хоћу да истакнем само то да сам ја Црногорце баш са тих њихових особина из дна душе заволио.

Црногорска буна.

Са прегледом, превезивањем и потребним хитним операцијама оних рањених српских војника са којима су дошли и први црногорски рањеници, били смо тек у зору, у три сахата готови. У јутру у осам сахата смо, као и обично, наставили свој свакидашњи посао у болници. Заћемо од собе до собе, станемо код сваког рањеника и наредимо појединим рањеницима, да дођу ради новог завоја у завијалиште пјешке или, ако не могу, пошаљемо по њих универзитетлије са носилима. Има рањеника који се морају сваки дан превити, особито они рањеници са зараженим ранама. Рањеници са чистим, мирним ранама се не превијају сваки дан, да се она крвава краста која убрзава потпуно зацјељивање, не би откинула и задржавала брз опоравак. Србијанци су знали за тај обичај а и иначе су свагда чекали љекарско наређење, прије него што би одлазили на превијалиште. Но наша браћа Црногорци су

изјаве и на увјерења великих сила да неће дозволити да се наруши status-quo на Балкану, Румунија је и тога пута остала на миру, и ограничила се на улогу посматрача. Када се послије сјајних балканских побједа увидјело, да се савезници, са одобрењем великих сила, не мисле ограничити на улогу побједиоца који не жели да се користи и када су од Турака затражили знатне територијалне уступке, Румунија је пријавила Бугарској извјесне територијалне претензије. И, разумије се, прије свега је затражила да јој се уступи једна зона на граници Добруџе, која ће да обухвати и Силистрију. Спор је, као што је познато, ријешен у корист Румуније.

Елис Баркер.

Пет влада у Арбанији.

Кроз коју недјељу ступиће принц од Вида на арбанашки престо. Тај пут неће му свакако бити посут ружама, јер задатци који на њ чекају врло су тешки. Земља данас срећно има *пет влада*, независних једна од друге; а донекле су и у непријатељском положају једна према другој. Посљедице турскога вишевјековног господарства и газдовања, неће тако лако да ишчезну, јер су Турци мајсторски умјели да подстичу партијску свађу међу племенима и вјерама.

Један веома тежак задатак новога владаоца биће, да унутрашње распре смири и изравна супротности, које су се нарочито за посљедње пола године изродиле, и које су се већ и на видан начин испољиле тиме, што је Арбанија, као што је већ речено, срећна да има пет разних влада.

Кад оно Срби заузеше сјевер, а Грци југ од Арбаније, остао је још округ Валоне недирнут, и тамо, прије годину дана, Измајил Кемал беј постави тако звану »привремену владу«. Он је био готово странац у својој рођеној постојбини, одакле је био далеко читаве деценије. И била је то велика »државничка« вјештина што му је пошло за руком, да склони моћне спахије, паше и бегове, да му ту владу признаду и да он у тој свакојако малој области одржи какав такав ред.

Но он није био ни мало скрупулозан у бирању својих средстава. Држао се опробаних »начела« турске политике. Али, ваља рећи, другојачије не би ни ишло. Људе од највећег утицаја наименовао је он за »министре« и »државне секретаре«; многобројне разбојнике поставио је за чуваре јавне безбједности као жандарме; а најозлоглашенијега између њих поставио је за старјешину своје »тјелесне гарде«.

Како је Кемал онај једини државни приход, царину залива код Валоне, узимао искључиво за плаћање свију ових »функционера«, а то ће рећи својих партизана, и за појачање свога положаја — при чему се мало обзирао на штедњу с новцем, — то се ускоро јавила и опозиција против њега. И што се Кемал до сада одржао, има само тој околности да захвали, што су га велике силе »признале« и што су у заливу пред Валоном стално лежала два ратна брода, аустријски и италијански.

Кад Срби напустише Арбанију, Кемалу је чак испало за руком, да Есад пашу склони да ступи у »кабинет«. Али Есад се не могаше прилагодити, да он, највећи спахија у Арбанији, буде потчињен Кемалу, и кад је »предсједник министарства« затражио, да се и царина од Драча шаље у Валону, дошло је до отвореног разлома међу њима. Есад паша прогласи онда независност средње Арбаније од Валоне, и сам се учини предсједником нове владе, коју он намјести у Драчу. Есад паши је ишло лакше но Исмаил Кемалу, пошто готово цијела средња Арбанија припада фамилији званој Топтани, у којој је Есад паша старјешина. Не може се рећи да је он омиљен тамо, али народ је у привредној зависности од њега и хиљаде оружаних људи су под његовом платом; са оним, који се покаже непокоран, Есад прави кратак процес.

Трећа, и неоспорно најинтересантнија је влада Малисора, у Љешу. Од вајкада су племена Малисорска: Клименте и Шкрели догонили из сјеверне Арбаније са планина своја стада у Љеш на зимовник. Прво су само закупљивали пашњаке, по том су откупљивали комад по комад земљишта од дотадашњих власника, и сад њима припада цијела прибрежна равница од Маћа до Бојане. Они тамо имају тврде грађевине, куће у којима зиму проводе, а љети су на планинским суватима у Малесији. Снажан је то народ, ти Малисори, који се од осталих Арнаута одликују већ самом спољашњом појавом, и свака ће влада добро чинити, ако се на њих ослања. О њиховој ваљаности свједочи већ то, да су се они могли тако далеко од својег планинског завичаја стално учврстити непосредно на самој приморској равници, док становници брда, која се непосредно граниче с истим приморјем, то не могаху учинити.

Чим су Срби отишли, васпоставили су Малисори своју владу у Љешу, са Ђета Зоку на челу, оним најугледнијим човјеком из рода Климената. Ова малисорска влада држи чврст ред у својој области, и има извјестан број људи постављених као жандарме; а своје издатке покрива приходом царинарнице у Медови (Сањђовани). Ова влада одржава у осталом пријатељске односе са Исмаил Кемалом, док је са Есад пашом, због неких граничних спорова, у размирици.

Четврта је влада Пренк паше, кнеза над Миридитима који захватају област Мердита и Ктела, као и брда око Љеша. Ова влада стоји понајнезгодније, јер нема никакви прихода, пошто јој недостаје и један залив, те нема, као остали, своје царинарнице, да отуда покрива своје трошкове. С тога је Пренк паша покушао, да придобије у савез Малисоре из Љеша, те да тако добије залив Медовски. Кад му то није пошло за руком, онда је он прибјегао једином у Арбанији обичном средству; наиме пустио је своје људе да просто убију Ђета Зоку, поглавицу малисорске владе. Тиме свакојако није постигао ништа, осим то, да је брат убијенога, енергични Дед Зоку, стао на чело владе. Нови владалац, принц од Вида, имаће један тврд орах у томе, да изравна све супротности између Малисора и Миридита, пошто су они од вајкада непријатељи, јер Миридити стално из својих бесплодних брда предузимљу разбојничке походе силазећи доље у прибрежну равницу и узнемирујући Малисоре. Убијство Ђета Зоке само је дало нове хране овом старом непријатељству.

Пета је влада, најпослије, међународна управа у Скадру, која се свакојако ограничава само на Скадар и ближу околину.

Како се из свега овога види нова дефинитивна »државна« влада имаће пуне шаке посла, да ову земљу уједини. Но и ово није све: има уз то читава множина других питања. Једно је од њих на примјер, које ће мјесто бити главни град или престоница.

Скадрани наваљују, да то буде Скадар, стара »Краљица сјевероарбанашка«, док други на то примјећују да је Скадар сувише уза саму границу, а опет предалеко од јужне Арбаније, и ови препоручују за престоницу Елбасан, који је на средокраћи између сјеверне и јужне Арбаније. Други неки су опет противу ове вароши, јер је далеко у унутрашњости и нема никаквих путова који би је везали са морем, и хтјели би за то да Драч буде престоница, као највеће арбанашко пристаниште, коме је од свуда лако доћи. Најпосље други су за Тирану, која није као Драч љети нездрава, а с Драчом је везана добрим друмом.

Но ово питање о престоници мање је важно, јер ће за први мах помоћи каквим провизорним настањењем овдје или ондје. Од далеко је веће важности кметско спахијско питање и стање у цијелој јужној и средњој Арбанији. Тамо се све земљиште налази у рукама спахија као власника, ага и бегова, који се исто толико држе својих права и привилегија као некад што је на западу било у средњем вијеку. Узгред буди речено, да је за оцјену тих прилика у Арбанији, врло поучно проучавање средњевјековне историје.

Нови владалац, или ће се држати са агама и беговима, и онда остаје све потурски, како је и до сада било, и земља неће кренути напријед, или ће имати у виду подизање привредног и социјалног нивоа правог народа, и онда ће с беговима доћи у сукоб и имаће да у маломе издржи борбе, какве су у средњем вијеку цареви имали са племством.

Свакојако, нови ће владалац, ако хоће да успије, морати у своје модерне погледе да дода и једну дозу средњевјековних владавинских принципа. Задатак, који на њега чека, тежак је, али је тај задатак и велики и вриједан једног цијелог човјека.

Поврх свега долази према новом владаоцу и мрштење католичког свештенства, за то што је он протестант (лутеран). »За жаљење је, вели добро информисани аукторовик редова, које преносимо из бечког »Цајта«: за жаљење је да док муслимани примају владаоца хришћанина, свештеници католички га не маре, пошто је он протестант.«

Тако је стање у Арбанији, која чека новоизбраног кандидата за новосаграђени престо арбанашки. Да ли ће његова лична појава, кад дође у »своју« земљу, имати довољно чаробне моћи, да све ове супротности уклони, противнике зближи и створи једну компактну »нацију« — то теима да се види.

Сва ова садашња [illegible] људи, првака и народа, на засебне владе и чак непријатељске области ту је и биће ту и кад нови кнез дође. А као једна још нова »партија«, биће свакојако и она — у земљи и ван ње — која је инспирисала за сад пропалу »авантуру« Изет-пашину. Јер је споредно питање, што Изет — који све одриче — није успио, а главно је да има чисто муслиманских елемената, који држе везу са младотурцима у Цариграду, и који су били готови, да у корист чисто турског кандидата направе преврат — тако рећи у очи доласка »европскога« кандидата.

Дневник

Прослава Миланског Едикта. — Приликом прославе Миланског Едикта у Нишу, Његово Високопреосвештенство нишки епископ г. Доситеј добио је сљедеће депеше:

Од Његовог Величанства Николе Првог.

Његовом Високопреосвештенству г. Епископу **Доситеју**

Ниш.

Благодаран сам Вашем Високо преосвештенству на љубазном поздраву што ми упутисте са прославе у Нишу Миланског Едикта, којим је заштићено Хришћанство од гоњења. Тим је дата могућност напредовању морала и просвијећености а код неких племена и очувању народности, као што је случај са Српством, које је било очувано благодарећи православној вјери. Она нас је одржала а за њу су се ревносно бориле црквене поглавице и прави родољуби, чијем примјеру трудио сам се да најбоље сљедујем. Препоручујући се светој спасоносној православној цркви и Вашим молитвама, остајем Ваш благонаклоњени

Никола с. р.

Од румунског краља Карола Првог.

Његовом Високопреосвештенству епископу **г. Доситеју**.

Ниш

Дубоко сам дирнут пажњом коју ми је ваше Високопреосвештенство указало, упућујући ми своје поздраве поводом хиљаду шест стотина годишњице Миланског едикта, којим је велики и свети цар Константин ослободио из ропства Хришћанску цркву. Ја узимам живог учешћа у прослави тога свечаног догађаја, који уједињује у једну и неразлучну мисао благодарности и јединства свих православних цркава и срећан сам што могу овом приликом да вам из свег срца заблагодарим на пријатним ријечима, које сте ми упутили као и на добрим жељама, које сте ми изјавили за добро Румуније, коју толико драгоцјених успомена и сусједских веза везују и уједињују са Србијом.

Карол с. р.

РАЗНЕ ВИЈЕСТИ

Хаос у Арбанији. Изет паша је категорички демантовао све гласове о разним улогама ко му приписује у арбанашкимје

сасвим друкчије мислили. Они су сви, који су год могли ићи пјешке, дошли сјутра дан послије љекарске визите у превијалиште и ако је било наређено тек двојици Црногораца, да се јаве ради поновног завоја. Кад смо се ми, љекари, враћали из посљедње болесничке собе у превијалиште да даље радимо, пред вратима су нас чекали у пуном броју Црногорци. На питање зачуђеног Рајха одговорише да хоће да се превију. Они мисле да су зато у болници да буду сваки дан превијани.

Много сам имао муке док сам им протумачио, зашто се сваки рањеник не превија сваки дан. Сјутра дан се сцена са Црногорцима поновила. Они су и опет у пуном броју дошли на превијање. Сад сам им опет морао тумачити, да се многи рањеници не морају ни сваки други дан превијати. Неке тврдоглавије смо ради мира ипак превили и од то доба смо увијек тако и радили.

Једног дана смо морали одсјећи ногу једном Црногорцу из братства чувеног војводе из херцеговачког устанка Стојана Ковачевића. Шрапнел му је размрскао кољено и искидао цијелу бутину. Смрдљив гној је стално цурио из грдне ране, из које су вирили и висили трули комадићи искиданих мишића, везивног ткања и жила. Грознице су страховитом снагом цједиле рањеника, а зараза се почела даље ширити. Није било чекања. Да болесник не би изнемогао од грознице и тешке заражене ране, морала му се нога одсјећи. Кад сам Раји Ковачевићу напоменуо за наше једногласно мишљење, он је морао осјетити неизмјерно јак бол при помисли, да ће бити вјечити богаљ. Вилице су му се стресле, а ријеч у грлу заледила. Није могао да нам одговори. Једини одговор су му биле очи, које су се налиле и преливале врелим и свјетлуцавим сузама. Кад сам му навео све разлоге, зашто се та страшна али једина спасоносна операција на њему мора извршити, одговорио је испрекидано и узбуђено:

— Што ће ми глава без ноге!

Дуго сам још морао и ја и госпођа пуковниковица Пешићка мекшати срце и говорити разбору јуначког Црногорца, док се ријешио, да га избавимо смрти, која се већ залећела на њега и потегла својом поузданом косом, да му живот пресијече.

У наркози му професор Рајх одсјече ногу. Операција је завршена око 2 сахата послије подне. Ми смо иза те операције сишли у трапезарију на ручак. Послије ручка одох до своје родбине, а у 4 сата се вратих у болницу да наставим рад. Моји Нијемци су ме дочекали јако усплахирени. Они су ми одмах и рекли, зашто су уплашени. У болници су били остали од љекара и госпођа, госпођица и ђака болничара из превијалишта, само Нијемци. Црногорци су одмах дознали да је њихову другу одсјечена нога и послије кратког савјетовања рупише у операциону дворницу и позваше Нијемце на одговорност како су смјели одсјећи ногу њиховом другу прије него што су питали њих и прије него што су се и они увјерили, да је нога тако измрскана, да се мора одсјећи. Настала је била мучна ситуација. На једној страни разјарени Црногорци који су сијевали очима, живо гестикулирали, громко говорили и све се јаче приближавали Нијемцима. На другој страни два Нијемца, који нијесу знали о чему се управо ради и који су из љутих погледа, граје и геста пријетње и освете видјели само то, да је ситуација озбиљна и да се њих тиче. Нијемци нијесу могли да се споразумију са Црногорцима, јер није био у то доба ни г. Батут, ни г-ђа Пешићка ни ја ни ико у операционој сали који би могао бити тумачем. Срећом наиђе једна госпођа болничарка у салу баш у том најкритичнијем моменту и она је успјела толико код Црногораца, да оставе Нијемце на миру дотле, док не дође г. Батут или ја у болницу.

Чим сам дознао за аферу, одем до коловође једног марцијалног младог Црногорца са дивним, крупним црним очима, са јаким коштаним луковима на лицу и лубањи и са густим, дебелим брковима. Око њега су се окупили сви рањени Црногорци, који су могли оставити постељу. Упитам коловођу шта је било, и он ми се жалио, да су Швабе одсјекле њихову другу ногу, а нијесу питали њих, и тако они сумњају, да се нога морала одсјећи. Из цијелог разговора сам видио, да немају вјере у Нијемцима. Умирили су се тек онда, кад сам им рекао, да сам и ја био при операцији и да сам и ја био за њу. Говор свој сам завршио овако:

— Браћо моја, ви знате, да вас ја из душе и срца волим, јер смо једна крв. Кад бих ја, браћо моја, видјео, да Нијемци без невоље ма једну косу хоће којем храбром рањенику да одсијеку, будите увјерени, да бих ја имао смјелости и јунаштва, да им то у лице кажем и онда бих ја први рањенику рекао, да се не да сјећи. Ја вам дајем своју поштену ријеч, да сам ја био при операцији и да сам ја приволио вашег јуначког брата да даде одсјећи ногу, да би спасао главу. Мени тек вјерујте?

На моје ријечи су се сви умирили, а коловођа ми рече да мени вјерује, јер сам Србин као и они и са њима добар и усрдан, али Нијемцима ипак не вјерују.

Послије мене стигао је и управник болнички г. Батут и он их је блажио и мирио. По његовој наредби морали смо од тог доба сваком Црногорцу раније јавити, ако га је требало оперирати и морали смо му тачно растумачити, у чему лежи операција и каква јој је сврха. Рањени Црногорац би се прво посавјетовао са својим друговима и онда је народни збор њихов изабрао два посланика, који ће при операцији бити у операционој дворници. Та је тактична наредба потпуно умирила Црногорце и они су употребљавали увијек права, која им је та управникова наредба давала. Кад год се који Црногорац оперирао, сједила су два Црногорца у операционој дворници и »наджиравали« су љекаре и »Швабе«.

Ма вук је!

Једном младићу Црногорцу који је под Скадром јуначно насртао на Тарабош и топовима, митраљезима и бодљикавим жицама заштићене турске ровове, пуне турских војника, удари пушчано зрно у десну

ствима. Изјавио је да ће предузети пут чисто личног карактера по Европи, али да у Арбанију неће ићи.

Римска »Трибуна« вели: Државни удар, који су покушале присталице Изет паше, пропао је. Ако је деманти Изет паше искрен, треба се надати да овај покрет неће имати никаквих ружних посљедица.

Бекир ага из Гребелна, један од главних агитатора покрета, који је мотивисао прокламовање опсадног стања у Валони, ухапшен је чим је стигао из Бриндизија у Валону.

Исмаил Кемал, предсједник арбанашке привремене владе, упутио је кореспонденц Бироу ову депешу из Валоне: »Изволите најкатегоричније демантовати, да имам ма каквих односа са Изет пашом. Радио сам и радићу за прокламовање владаоца Европљанина, одређеног од великих сила, без кога ни независност ни даља судбина Арбаније не би била осигурана«

Изет паша изјавио је цариградском дописнику »Нове Слободне Пресе«, да ништа не зна о каквом свом прокламовању за арбанашког кнеза и да он нема никакве везе са том ствари. Он је послије пада Скадра измијенио једно пријатељско писмо са Есад пашом, али нема никакве политичке амбиције, већ хоће само да се одмори и да посјети Европу, па и Беч. Он је сам тражио да га разријеше од његове досадашње дужности. Већ из обзира према својим друговима, он им неће сметати у намјераваном преустројству војске.

Депутација арбанашких првака, која има задатак да позове принца од Вида да се прими арбанашког престола, стигла је у Бари.

Валонска Влада је затворила арбанашка пристаништа за све грчке бродове.

Саопштења, добивена са надлежног мјеста, гласе: да принц Вид одржава своју кандидатуру на албански пријесто и да га ни у колико неће збунити комплот, који се приписује Изет паши.

Са надлежног мјеста у Валони саопштавају се о узроцима прокламовања опсадног стања ове појединости: Има већ неколико мјесеци, како су Зенил бој из Пећи и Зиа бој из Баковице дошли у Скадар као изасланици турске владе, да пропагирају међу турским становништвом идеју, како треба да тражи да кнез Арбаније буде Муслиман те да би се на тај начин учврстиле што тјешње везе и будући односи између Турске и Арбаније. Из Скадра су та два агента отишли у Драч, гдје су наставили свој револуционарни рад.

Турци су и другог изасланика, Бекир ћву из Гребенина, послали у Драч и Валону. Како овај није имао никаквог успјеха, те је покушао да се користи приликом узимања људи за жандармерију јужне Арбаније, на територију коју су евакуисале грчке трупе. Чинећи те покушаје, он се добро чувао. Посљедње три недјеље агитација његова постала је врло јака. Како је влада најзад добила довољно доказа да расте непријатељски покрет према хришћанском принцу и о покушајима у циљу тих агитатора, ријешила је у споразуму са међународном контролном комисијом и жандармеријом, да прокламује опсадно стање.

На Лојдовом параброду, који је долазио из Цариграда, било је више стотина путника, који су хтјели да се искрцају у Валони. Половини од тих путника допуштено је искрцавање, а друга половина враћена је у Цариград, пошто се из узапћених докумената код похапшених види, да је њихов долазак у вези с агитацијама у Драчу, које су требале да се наставе у Валони и да доведу до прокламовања Изет паше за владара Албаније.

Арбанашки пријесто. У бечким мјеродавним круговима увјеравају, да ће принц од Вида безусловно примити понуђену му круну кнеза Арбаније. Ако би се утврдило да је званична Турска уплетена у Изет пашино предузеће, онда ће амбасадори Аустро-Угарске и Италије у Цариграду предузети енергичан демарш и припријетити насилним мјерама.

Скадарска посада у Љешу. Из Валоне јављају, да је контролна комисија ријешила, да се отпрати у Љеш једна комбинована чета скадарске посаде, са задатком да спријечи искрцавање Изет пашиних чета.

Српско-румунски уговор. Полуслужбено се демантује саопштење о тобожњем српско-румунском уговору с изјавом, да су подобни извјештаји већ раније демантовани.

Потонуо подморски брод.

Плимут, 3. јануара.

Енглески подморски брод А 7 потонуо је на дно. Послови око спасавања трајали су без успјеха синоћ до девет сати. Мало је наде да ће се моћи спасити морнари. — Бечки Кор. Биро.

Нови румунски кабинет

Букурешт, 4. јануара

Према званичном извјештају, нови кабинет је саставио Јоан Брађану који је уз предсједништво узео портфеј министра војног. Порумбару је министар иностраних дјела. — Бечки Кор. Биро.

Српски министар Војни

Биоград, 5. јануара

Краљ је потписао указ којим се именује пјешадијски пуковник Душан Стефановић за министра војног. Истим указом ставља се генерал Божановић, бивши министар војни, на расположење министру војном. — Београдски Прес биро.

Нови аустријски ратни брод.

Сењска Ријека, 5. јануара

Данас је први пут пуштен у море четврти дредноут аустро-угарске морнарице „Сент-Иштван.« — Бечки Кор. Биро.

Аустријски ратни брод пред Валоном.

Беч, 5. јануара

»Милитерише Рундшау«, орган аустријског министарства војног, јавља да ће брод стационер »Пантер«, пошто се налази већ више мјесеци пред Валоном, бити провизорно замијењен контраторпиљером »Чепелом«. Не ради се дакле о новом пиљању бродова, пошто пред Валоном остаје исто као и раније, само један аустро-угарски ратни брод. — Бечки Кор. Биро.

Кнез од Вида

Берлин, 9. јануара

Новине јављају да се двор кнеза од Вида већ почео селити за Драч. — Бечки Кор. Биро.

Руски посланик у Цариграду

Цариград, 6. јануара

Гирс, руски посланик у Цариграду, отпутовао је синоћ на одсуство у Париз. Отправник послова Гулкиевич наставиће преговоре о реформама у Источном Анадолу. — Бечки Кор. Биро

Њ. Кр. Вис. Пријестолонасљедник

Абација, 6 јануара

Овамо су стигли Њих. Кр. Височанства Пријестолонасљедник Данило са Пријестолонасљедниковицом. — Бечки Кор. Биро.

Стварање нове политичке странке у Србији

Биоград, 7. јануара

На конференцији политичара изван странака одлучено је да се оснује нова конзервативна странка. Вођа странке, Живојин Перић, говорио је да треба да се уреди спољна политика која је до сада постојала у искључивом наслањању на Русију. Говорник је истакао потребу да се српска политика наслања уз Тројни Савез, наводећи да се успоставе пријатељски односи са Аустро-Угарском. Говор је примљен са живим одобравањем — Бечки Кор. Биро.

Бој око Елбасана

Валона, 7. јануара

Од јуче није било више бој око Елбасана, пошто је жандармерија понисла устанике. — Бечки Кор. Биро.

Српско-бугарски спор

Софија, 8. јануара

Генерал Холмсен, руски арбитр којега су примиле Србија и Бугарска да ријеши један њихов погранични спор, изрекао је своју пресуду. Бугарско гледиште је готово сасвим усвојено. — Бечки Кор. Биро.

КЊИЖЕВНОСТ

Изишао је 24. број **»Босанске Виле«** од 30. децембра са овим садржајем:

Стихови: Сима Пандуровић, Стари мотив. — Коста Петровић, На мјесечини. — Ђ. Лазић, Мајка. — Из руске лирике: К. Фафанов, Сјећање. — Д. С. Мережковски, Таласи. — А. Будишчев, Тишина. све превео М. П. — А. А. Фет, Вријеме, с руског Т. Кашиковићева. — Проза: Иво Ћипико, На повратку с рада. — Ото Хаузер, Несрећни Луцидор, с њемачког Влад Ђоровић. — Уводни чланак: Млада Босна, од Боривоја Јевтића. — Различити чланци: Владислав Скарић, Сарајевска махала Ферхадија од 1850—55. Српске народне умотворине: Змај-Огњени Вук и травнички везир, забиљежио Јово Мутић. — Листак: Оцјене и прикази: Е. Мартинов: Срби у у рату с царем Фердинандом, од М. П. — Jakov Carić: Hrvati i Srbi, filološko literarni razgovor, од В. Ћ. — Биљешке.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Многим нашим претплатницима истекла је претплата, те је вријеме, да претплату обнове, како им се не би лист обуставио; јер лист ће се обуставити свима без разлике који не обнове претплату до конца овога мјесеца.

Лист смо слали многима, и ако им је претплата истекла, из разлога што је многи био у војсци, те својој обавези према администрацији може бити није могао испунити. Сад нека се сваки сјети своје обавезе.

Цијена је листу на пола године: за Црну Гору перпера 5, а за иностранство 7½ франака у злату.

Цетиње, 4. децембра 1913.

АДМИНИСТРАЦИЈА „ВЈЕСНИКА„

КРАЉ. СРП. ТРГОВАЧКА АГЕНЦИЈА
У Александрији (Египат).

Agence Commerciale du Royaume de Serbie
ALEXANDRIE, Egypte.

Адреса за телеграме: Yelitch—Alexandrie.

Недјељни извјештај са Александријског трга

ВОЛОВИ:

ИЗ	заостало из пр. нед.:	увезено:	заклано:	остало у карант.
Србије	—	—	—	—
Турске	—	—	—	—
Сирије	—	95	95	—
Др. земаља	—	—	—	—
Домаћих	—	—	—	—

Цијена је овчетини на велико у кланици динара 1·85—2·05; говеђини 1·80—1·95 — ока меса.

ЦЕРЕАЛИЈЕ (за 100 кгр.):

Пшеница 22,50; Јечам 17,50; Кукуруз 15,50; Пасуљ 25·—·— 50. динара.

Трошкови износе 3·10—3·30 динара на 100 килограма до Александрије. Горње су цијене франко бордо.

БРАШНА:

Руско: № 0 30—; № I 29—; N-r II 28— N-r III 27— динара;

Румунско: N-r IV 28,50; N-r III 27,20; N-r II 26,50; N-r I 25,50 динара;

Бугарско »Сила«: N-r 0 28,50; N-r I: 27,50; N-r II 26,50: N-r III 25,50 динара;

Српско: N-r 0 —·—; N-r I —·—; N-r II —·—; N-r III —·— динара.

Трошкови су 3—3,10 на 100 килограма. Горње су цијене cif Александрија.

СИР и МАСЛО (за 1 кгр.):

Качкаваљ 1,60—2,30 дин.;

Обичан сир 1,20—1,30 дин.;

Масло 3—3,50 динара.

Трошкови су до Александрије 7—8 дин. на 100 килограма. Царина 8½% од вриједности.

РОБА КОЈА СЕ ИЗВОЗИ ИЗ ЕГИПТА

КОЖЕ:

Коже (према квалитету):

Врсте коже:	килограм	динара:	тежина у кгр.:
Бистрице	3,10—3,15	»	3—7
Суве волов.	3,——3,05	»	4—12
Сољене	1,60—1,85	»	6—25
Пријесне	1,10—1,15	»	
Суве бивол.	2,75—2,85	»	7—12
Сољене	1,50—1,60	»	12—25
Пријесне	1,05—1,10	»	

Суве биволске сољене, тежине од 1½—4 клгр. дин. 5,15 од комада.

Коже се мјере без главе, ушију, рогова, ногу и репа. Трошкови до Србије износе 8—10 динара на 100 килогррма. Могу се купити коже српских волова који се овдје увозе. За све остале информације обратити се директно Агенцији.

Горње су цијене кожа постављено на лађи у Александрији. За све информације обратити се Агенцији.

ПАМУК и ПАМУЧНО СЈЕМЕ (за 100 кгр.):

Памук I врста 220; II врста 205; III врста 200; IV врста 190; V врста 165; VI врста 130 динара;

Памучно сјеме (котон) 100 килограма 20·50 динар.

У оскудици живе стоке, довози се свјеже месо из Каира од Суданских волова. Месо је црно и мршаво. Наша се стока тражи и може се продати од дин. 70—75 сто килогр. живо мјерено.

јабучицу и косо јурећи кроз лубању и кости од лица зашне под доњом вилицом у врату. Зрно га је из дальине погодило и зато није могло да му тијело пробије. Потребно је било пушчано зрно извадити. Црногорско народно вијеће ријешило је да се младић оперира и да ту операцију ја извршим, јер су ме јако завољели и потпуну вјеру у мени имали. Једног дана послије подне сам му зрно извадио. Млади Црногорац је дошао са своја два друга у операциону дворану. Ја сам се учинио, као да сам заборавио на управникову наредбу и запитам младића, шта хоће она два његова друга. Он ми одговори, да су му то свједоци, који хоће да виде, како ћу извадити тане и како ће се он при операцији држати. Ја се насмијем, а насмију се и свједоци. Ја им прићем и почнем их пипати по дугачком огртачу. Они се убезекнуше и упиташе ме:

— Ма што ти је ово, чоче?

— Хоћу, да видим имате ли оружја, одговорим им ја смијешећи се, јер се бојим, да ми не скрешете кубуру или левор у јуначке груди, ако не будем по вашој вољи овом рањенику тане извадио.

На те ријечи прснуше Црногорци у смијех и рекоше ми, да они имају вјере у мене и да се не бојим. Они само држе свој обичај.

Младог Црногорца метнем на операциони сто, спремим га потпуно за операцију и убризгам му еко танета раствор који живце умртвљава и болове уништава. Кад је рањеник изгубио сваку осјетљивост, ја му ножем просијечем кожу над танетом и клијештима извучем крваво тане из врата кроз кожни просијек. Зауставим крв и почнем полако зашивати рану. Мој Црногорац ни да писну, ни да зубом шкрипну. Чак се није ни намргодио. Лако му је било, јер бола није ни осјећао.

Док сам ја радио приближише се свједоци и гледајући свога друга, како је миран и како мирно трпи нож, клијеште и иглу, почеше између себе говорити о њему. Један ће рећи:

— Ма вук је!

А други му одвраћа:

— Бога ми је вук, ма прави је вук.

Тим ријечима хтјели су да похвале његову трпљивост и јунаштво за вријеме операције. Ја сам са чинио свему невјешт и нијесам хтио, да одам тајну Црногорчева јунаштва, да му не би углед пред браћом пао.

Затим ће један од свједока запитати и самог рањеника, да ли га боли, а он, спадало, видећи, да да сам сам дискретан, одговори:

— Боли, али трпим.

На то свједоци опет један другог погледаше у јуначке очи и једно за другим поновише:

— Ма вук је, вук је.

Сви похвалише моју »лаку« руку и сретни одоше у своју собу.

Др. Лаза Марковић

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник Радомир Орлински Кривокапић